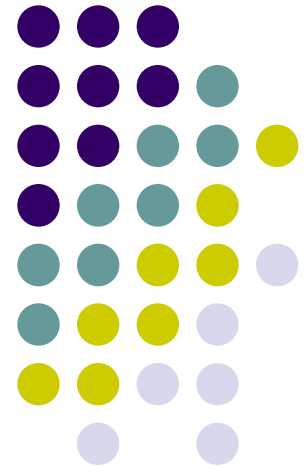

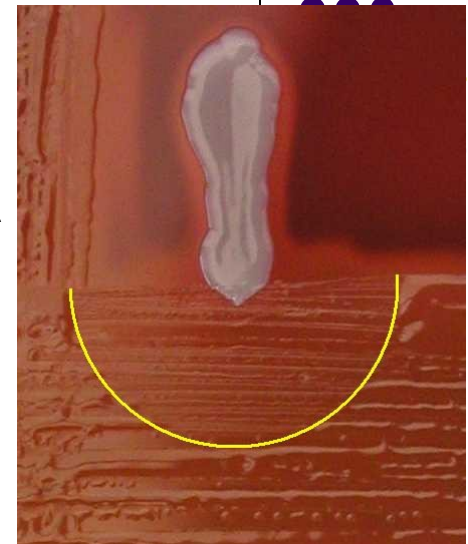
P06

**Další gramnegativní
koky a tyčinky**

1) Kmen stafylokoka- pozitivní
hyaluronidázová reakce, betahemolýza
na KA

S. aureus

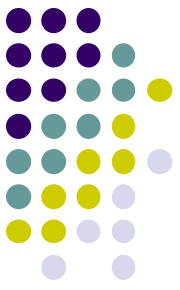

2) Který druh streptokoka se vyznačuje tvorbou
dvojic koků?

S. pneumoniae

3) Co je to ASLO a k čemu se používá?

Průkaz protilátek proti antigenu *S. pyogenes*.
Podezření na tzv. pozdní následky (revmatická
horečka, akutní glomerulonefritida)

4) Které bakterie rostou při chladničkové teplotě?

Listerie, některé yersinie

5) Které rody klinicky významných bakterií tvoří endospóry?

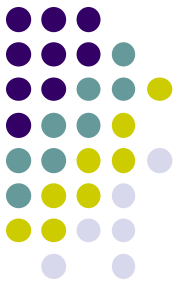
Bacillus, Clostridium

6) Jak od sebe odlišíme enterobakterie a vibria?

Oxidázovou reakcí

7) Co znamená zkratka EPEC?

Enteropatogenní *E. coli*. Způsobují průjmy u kojenců

8) Který je nejběžněji izolovaný serovar ze zoopatogenních salmonel?

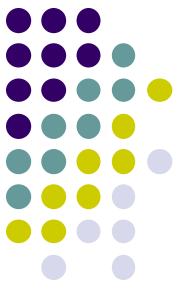
S. Enteritidis

9) Který druh gramnegativních nefermentujících bakterií je klinicky nejvýznamnější?

Pseudomonas aeruginosa

10) Co je charakteristické pro pseudomonády?

Typická vůně, pigment (zelený, vzácněji jiný),
pozitivní oxidázová reakce

11) Kdy mohou růst hemofily na krevním agaru?

Když rostou kolem stafylokoka (satelitový fenomén)

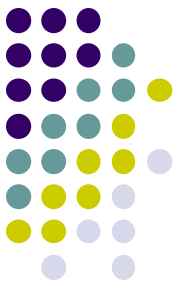
12) Které růstové faktory vyžaduje *H. influenzae*?

Vyžaduje jak faktor X (hemin), tak i faktor V (NAD)

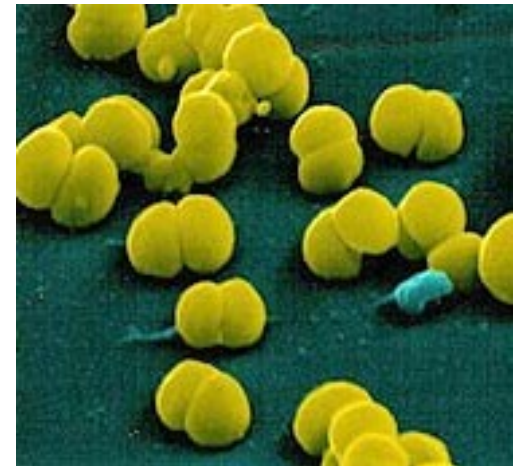
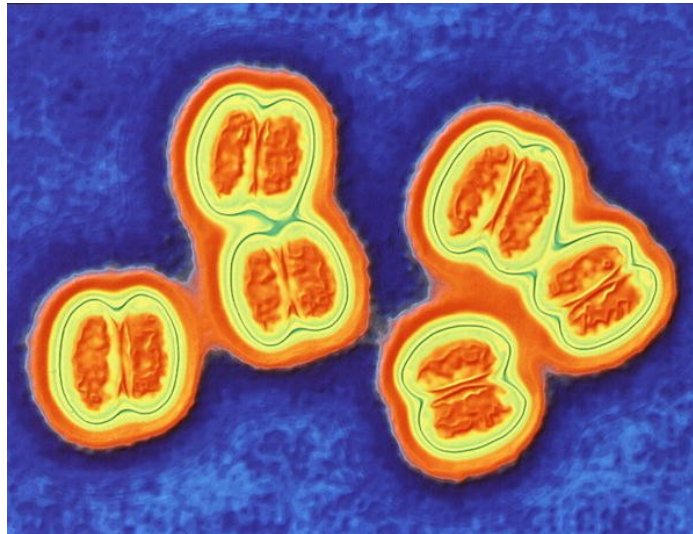
13) Proč ubylo hemofilových invazivních infekcí?

Protože děti jsou nyní proti „Hib“ očkovány

Neisserie

- Aerobní G- koky ve dvojicích (tvar kávového zrna), intracelulární, růstově náročné
- Nevyskytují se ve volné přírodě, ale na sliznicích respiračního a genitálního traktu lidí

Neisseria gonorrhoeae (gonokok)

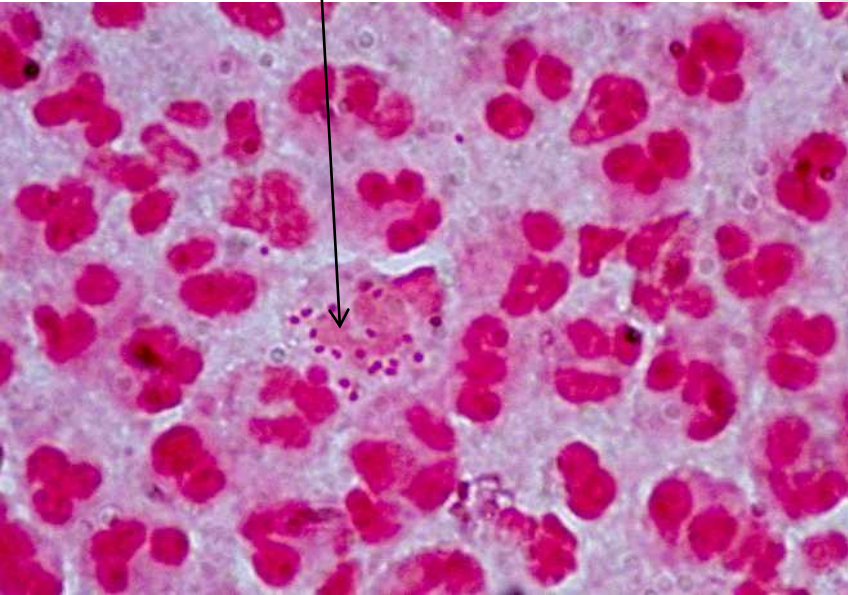

- Původce kapavky, člověk je jediným hostitelem
- Citlivý na světlo a chlad, na vyschnutí
- Přenos pouze přímým kontaktem (pohlavním stykem)
- Kapavka se projevuje jako **záněť uretry**, u žen také **cervixu**; asymptomaticky či symptomaticky se gonokoky vyskytují i **ve faryngu a v rektu**, popř. perinatální přenos (novorozenecká keratokonjunktivitida)
- Projevuje se **hnisavým výtokem**, u žen často **asymptomatická**

Gonokoky

- rostou jen na čokoládovém agaru
- Intraleukocytární koky

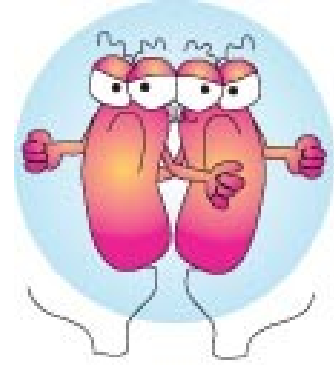
Neisseria meningitidis

- ... neboli **meningokok**
- **13 séroskupin** (podle polysacharidu pouzdra), u nás nejčastěji **A,B,C**
- Přenos kapénkovou cestou- infekce faryngu, odtud se šíří hematogenně. Od nosičství až po smrtelné meningitidy a septický šok
- Týká se tzv. **klonálních kmenů**.
- Jiné kmeny jsou ale docela nevinné a udává se, že **asi deset procent populace má meningokoka v krku**.

Invazivní meningokoková onemocnění

- K invazivní infekci dojde pouze pokud je kmen vysoce virulentní (specifické klony mikroba) a hostitelský organismus je vnímavý
- Meningokok se přenáší **těsným kontaktem**. Invazivní infekci **napomáhá narušení sliznice**, např. i kouřením či předchozí virovou infekcí.
- Infekce propukne často tehdy, když je tělo oslabeno **neúměrnou fyzickou námahou** po předchozí inaktivitě

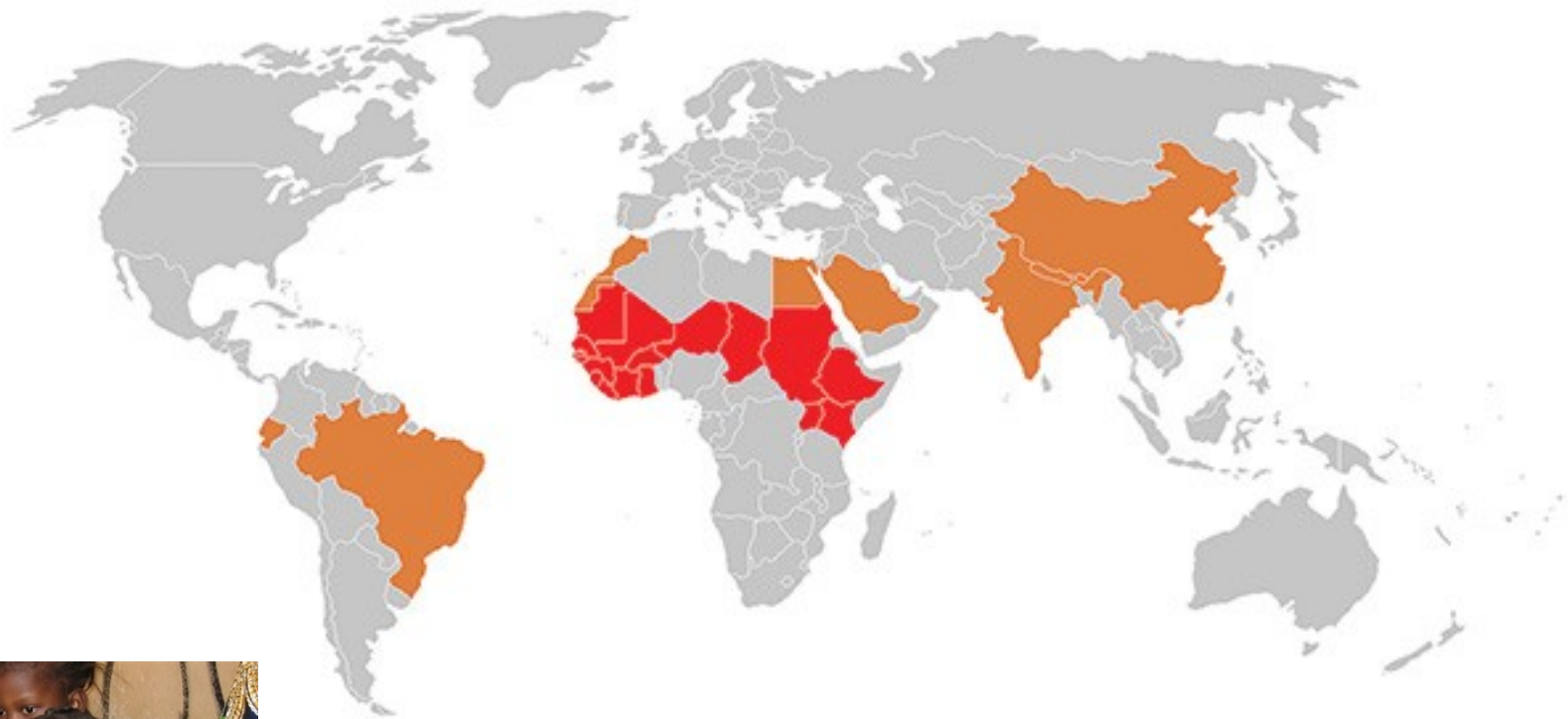

Neisseria meningitidis

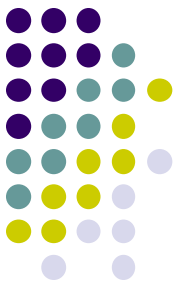

Meningokoková meningitida, sepse

Meningokoková meningitida je celosvětově velmi závažnou nákazou

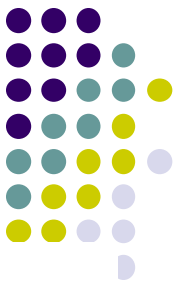
„Meningitis belt“, kde se hodně vyskytuje meningokoková meningitis (dříve A, dnes i W 135)

Neisserie-rozdělení

	In vivo	In vitro
Gonokok	Nejchoulostivější, přenos jen sexuální	Nejchoulostivější, roste jen na čokoládovém agaru
Meningokok	Méně choulostivý, přenos na krátké vzdálenosti i kapénkami	Méně choulostivý, je- li krevní agar obohacen, může na něm růst
Tzv. „ústní“ neisserie	Nejméně choulostivé	Roste i na chudém krevním agaru

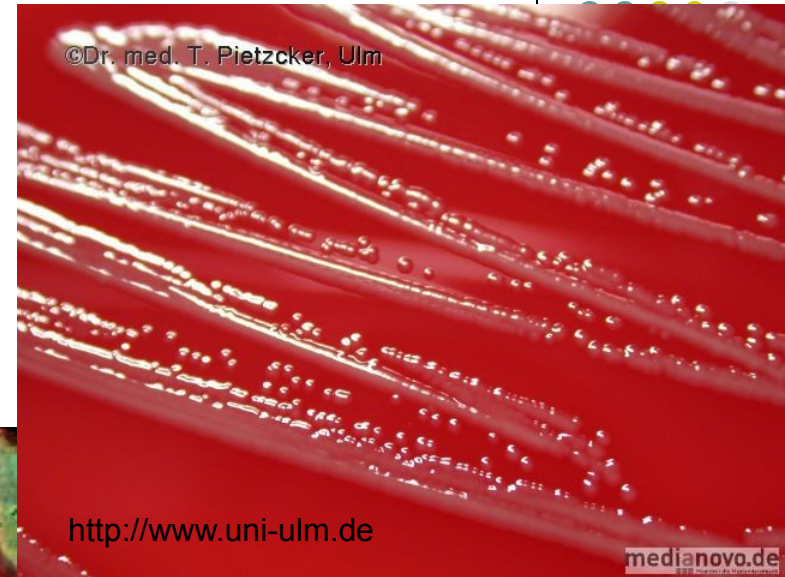
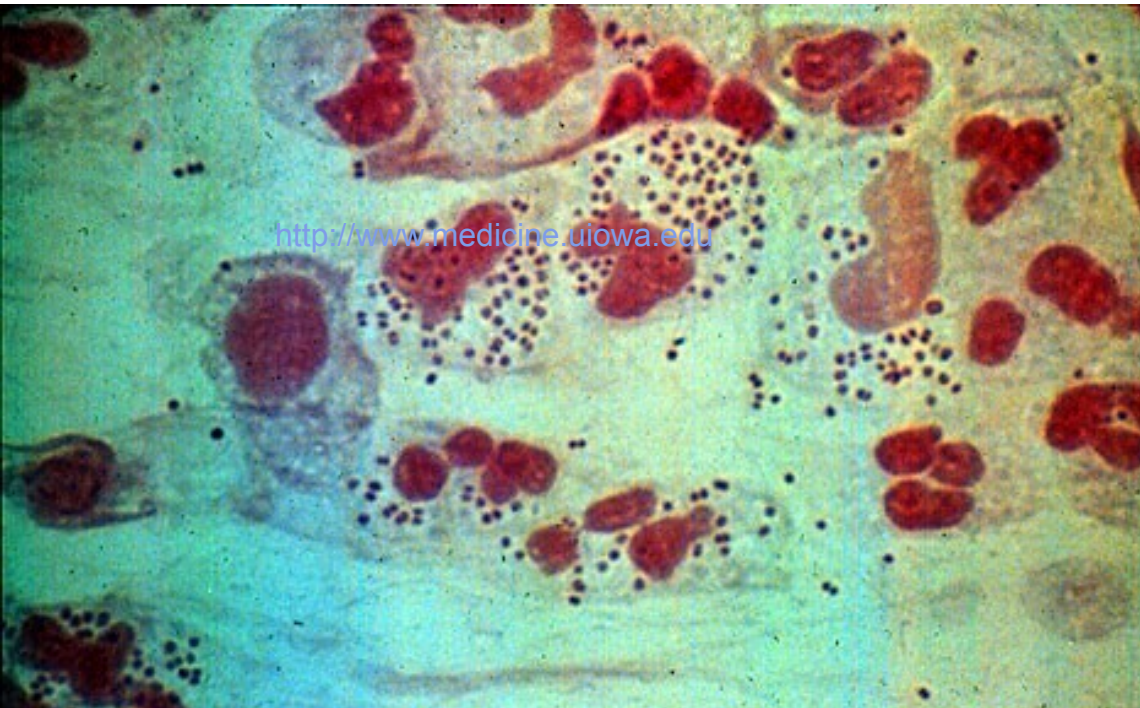
Moraxella (Branhamella) catarrhalis

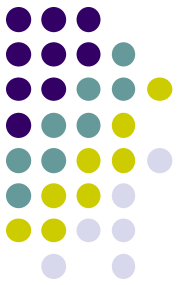
- Gramnegativní koky, dvojice
- Tento organismus bývá přítomen u zdravých osob v malém množství ve faryngu
- V čisté kultuře způsobuje **sinusitidy, otitis media, faryngitidy** a podobně.
- Její původní jméno *Branhamella* je odvozeno od Sáry Branhamové, jedné z prvních žen-badatelek.

Moraxella catarrhalis

„Další gramnegativní bakterie“

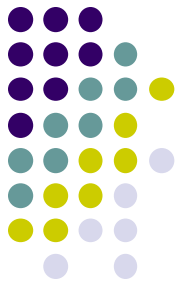
- Není to žádná skupina, natož čeleď. Jsou to ale všechno poměrně vzácnější bakterie, zpravidla nerostoucí na Endově agaru, některé z nich rostoucí na agaru krevním, a způsobující různé nemoci.
- ***Legionella, Bordetella, Brucella a Francisella***

Legionella pneumoniae

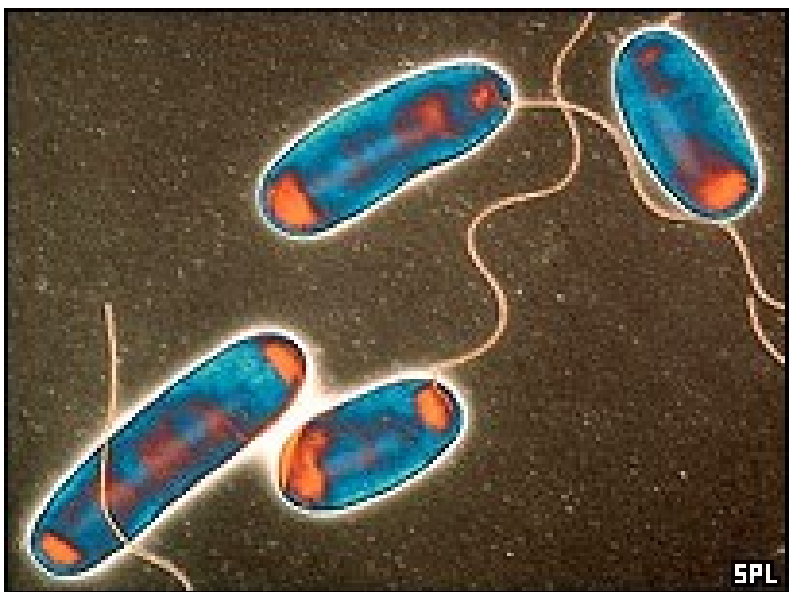

- G- štíhlé tyčinky
- V teplých vodách (parazité améb)
- Bakterie má často rezervoár ve **vodovodech, klimatizaci**, vodotisky atd.
- Inhalační cestou se dostává do těla. Nebezpečí pro pacienty se sníženou imunitou, seniory
- **Legionářská nemoc** je těžší variantou nemoci (horečka, průjem, slabost, bolesti hlavy, na hrudi, neproduktivní kašel)
- Existuje ještě mírnější varianta, **Pontiacká horečka** (bez postižení plic)
- Prevence: technické úpravy, čištění zařízení produkujících aerosol, dezinfekce vody, chlór málo účinný

Legionella

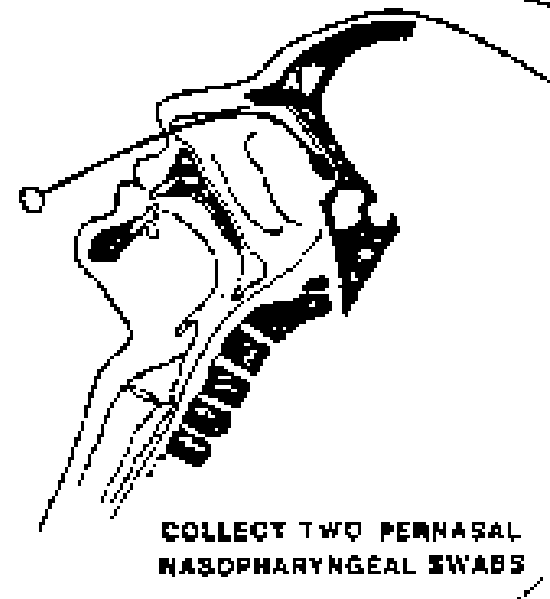

**Legionářská
nemoc
(anglicky:
Legionaire's
disease)**

Rod *Bordetella*

- *B. pertussis* a *B. parapertussis* jsou lidské patogeny, způsobují **černý kašel**
- Černý kašel je velmi vzácný díky očkování (katarální, paroxysmální a rekonvalescenční stádium)
- *B. bronchiseptica* zřídka způsobuje různé patologické stavy u člověka a (primárně) u zvířat

Rod *Brucella*

- Je to původce zoonóz, přenosné i na člověka
- *Brucella abortus* je kraví patogen, způsobující potraty skotu. U lidí způsobuje **Bangovu nemoc** (horečka, orgánová postižení atd.)
- Dalšími brucelami jsou *Brucella suis* z prasat, *Brucella melitensis* z ovcí a koz a *Brucella canis* ze psů

Brucella

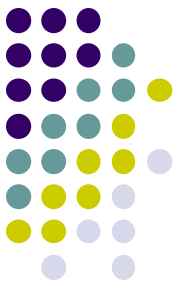

<http://pathport.vbi.vt.edu>

Copyright © 2004 Dennis Kunkel Microscopy, Inc.

<http://upload.wikimedia.org>

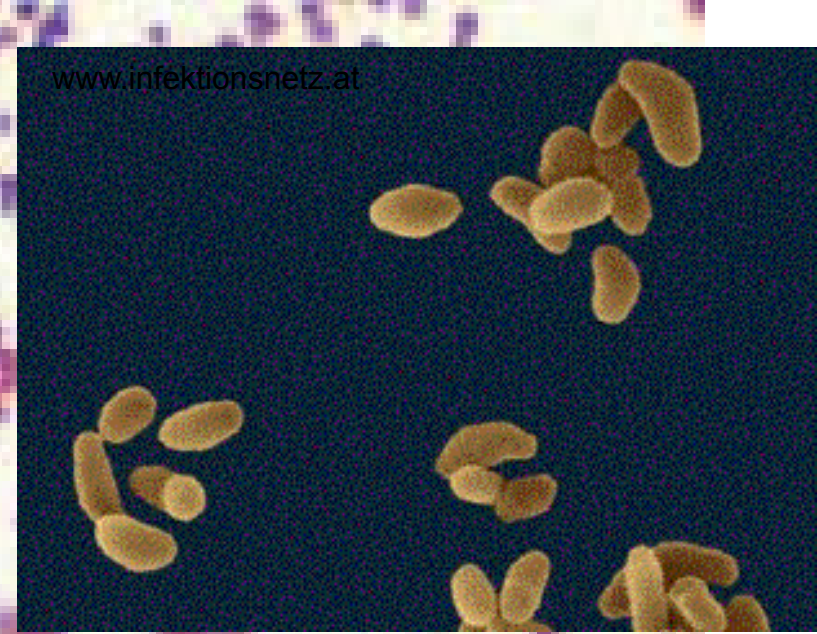
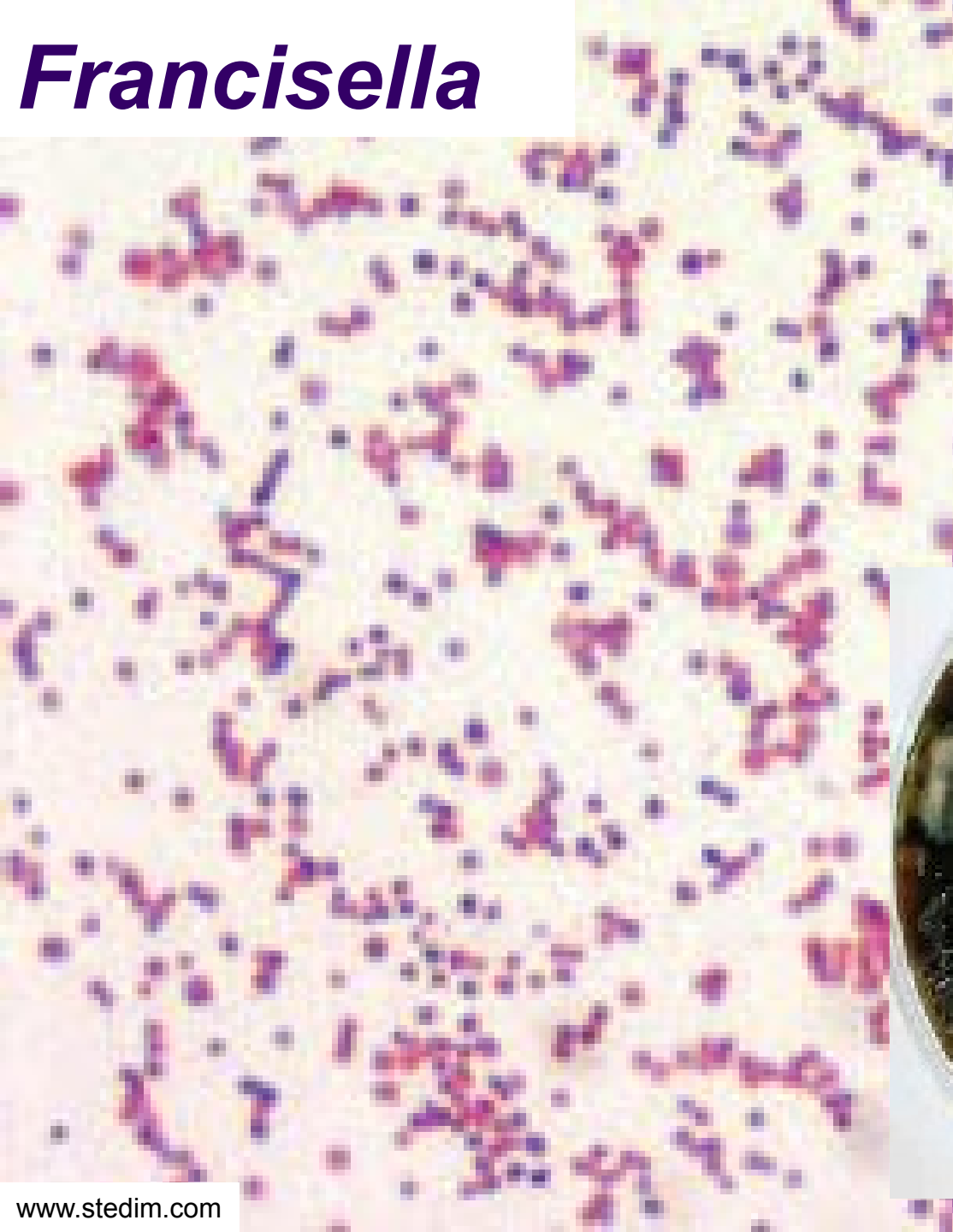
Rod *Francisella*

- Nejdůležitějším druhem je *F. tularensis*
- Způsobuje **tularemii** – „zaječí mor“
- Cirkuluje v přírodě mezi vnímavými hlodavci, rezervoárem a přenašeči jsou klíšťata
- Různé způsoby infekce člověka (podle typu přenosu)
- Tento organismus může napadat **rány**, ale také je možné jej vdechnout, což vede k **zápalům plic, transmisivně** (klíšťaty) či **kontaminovanou vodou**

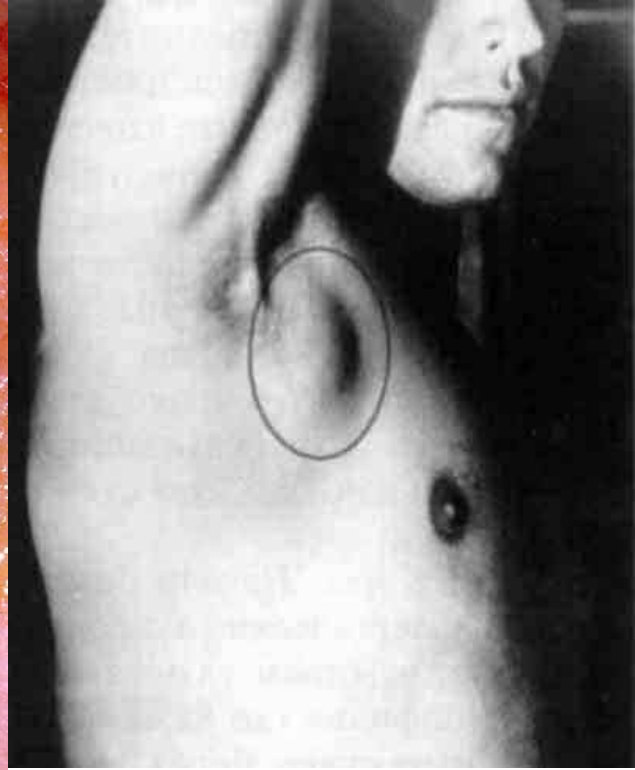
Francisella

www.infektionsnetz.at

www.wnysmart.org/tularemia

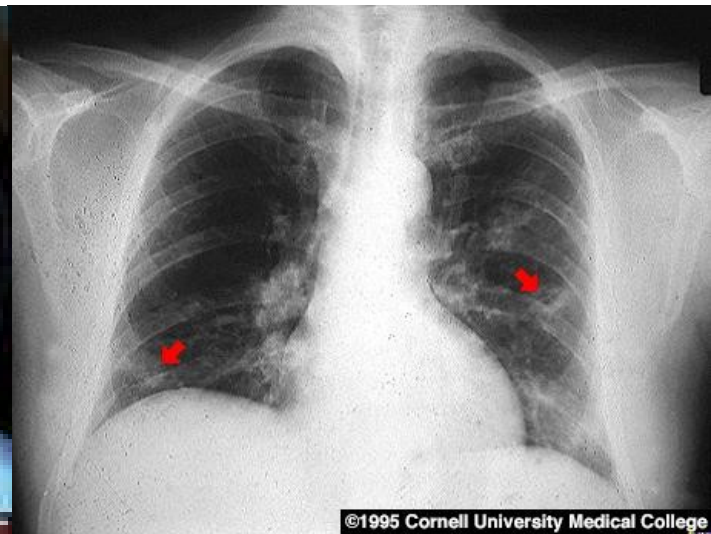
www.stedim.com

<http://www.antropozoonosi.it> (4x)

www.infektionsnetz.at

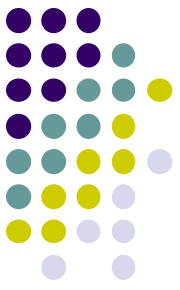

Neisserie a moraxely – diferenciální diagnostika I.

- **Gramovo barvení:** G – (diplo)koky (intracelulární)
- **Oxidáza:** pozitivní
- **Růst na různých půdách** rozliší
  - **gonokoky** (rostou jen na čokoládovém agaru),
  - **meningokoky** (rostou na bohatších krevních, ale samozřejmě i na čokoládových agarech)
  - **ústní neisserie** (rostou na chudém i bohatém krevním agaru i na čokoládovém agaru)
  - ***M. catarrhalis*** (růst jako u ústních neisserií)

Neisserie a moraxely – diferenciální diagnostika II.

- **INAC test** (proužkový test podobný oxidázovému) – pozitivní u *Moraxella catarrhalis*
- **Komplexní biochemický test** (NEISSERIAtest) se používá hlavně k vzájemnému rozlišení ústních neisserií
- **Antigenní analýza** (určení seroskupiny meningokoků u invazivních infekcí)

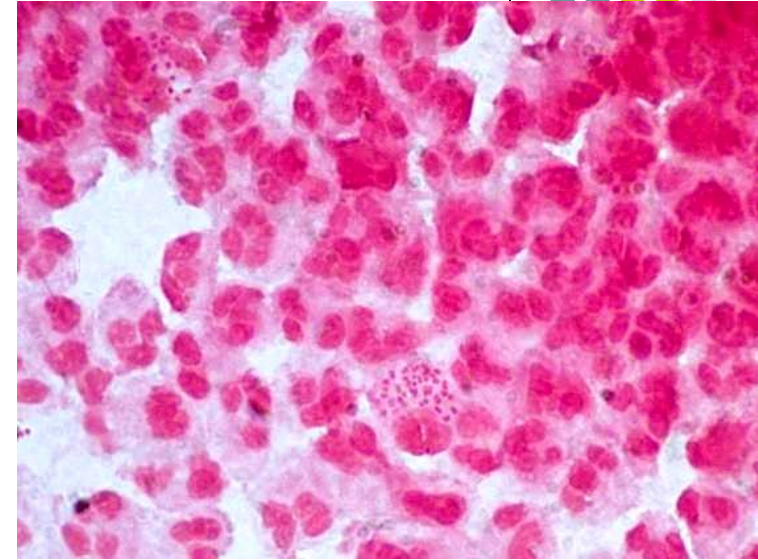
„Další G- bakterie“ – charakteristika

- **Mikroskopie:** G – tyčinky, často krátké
- **Kultivace:** zpravidla speciální půdy (BG pro bordetely, BCYE pro legionely atd).
- **Biochemická identifikace:** některé znaky mohou být využity
- **Antigenní analýza:** někdy užitečná
- **Nepřímé metody** se využívají, nejspíš u tularémie
- **Diferenciální diagnostika** tu neprobíhá algoritmicky. Zpravidla jsou vzorky zasílány na vyšetření přímo s podezřením na legionelózu, dávivý kašel, Bangovu chorobu apod.

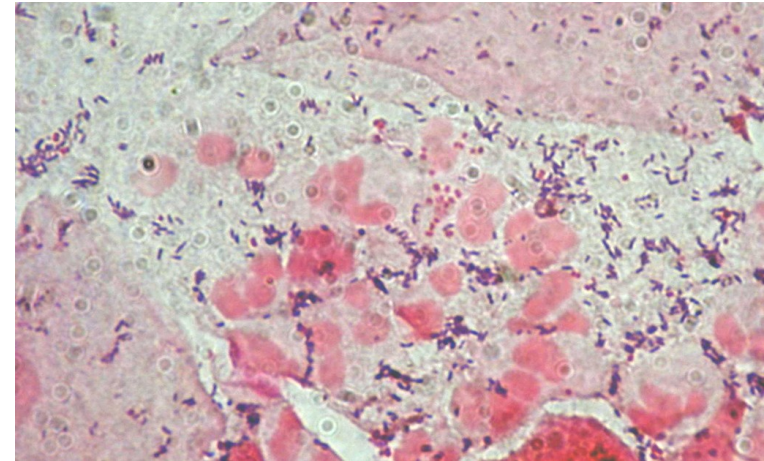
Úkol 1a: Prohlédnutí nátěrů kapavky

Všimněte si **gramnegativních diplokoků tvaru kávového zrna, zejména intracelulárních.**

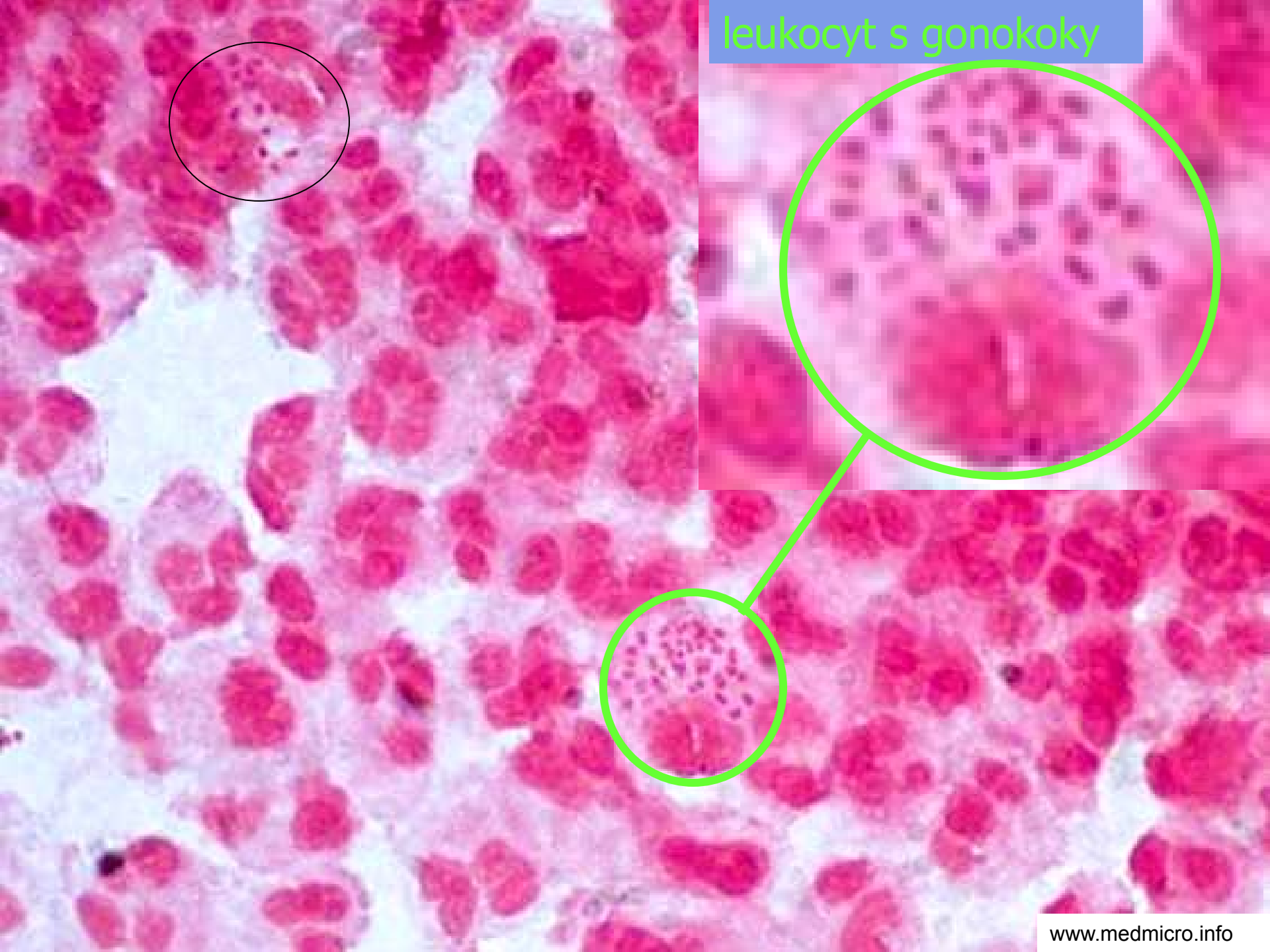

Intracelulární uložení je jejich typickou vlastností.

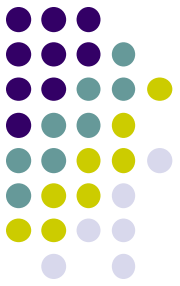

Poněkud se liší vzhled preparátů od muže a od ženy

leukocyt s gonokoky

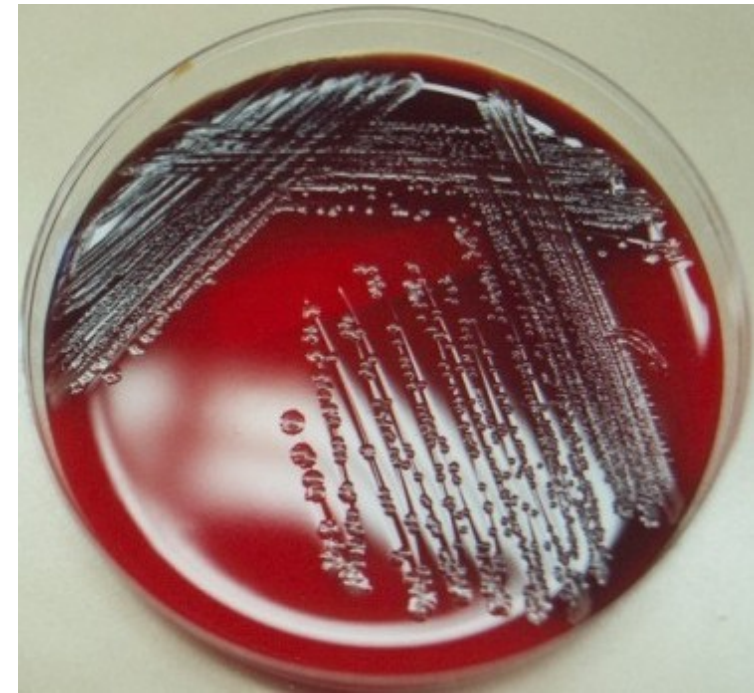
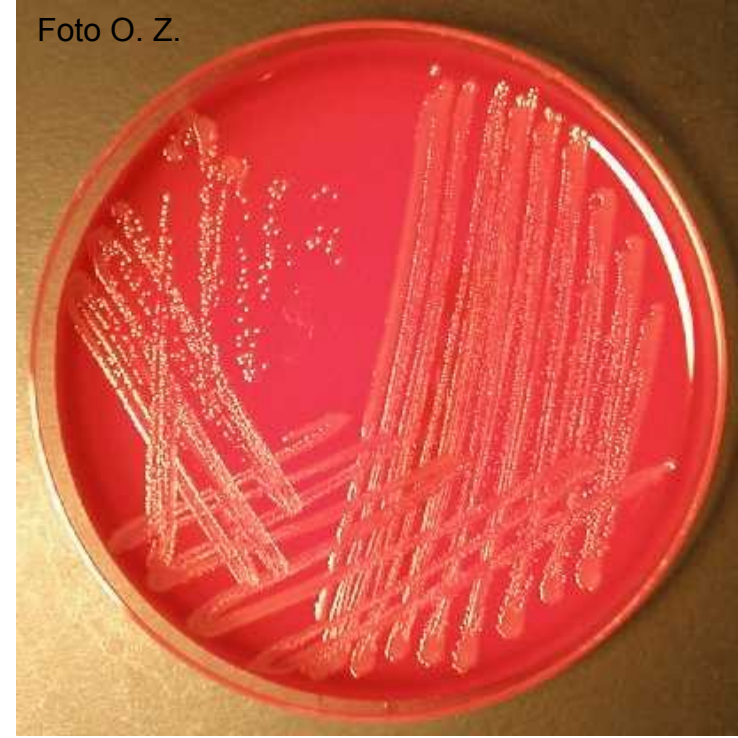
Úkol 1b: barvení kultur podle Grama

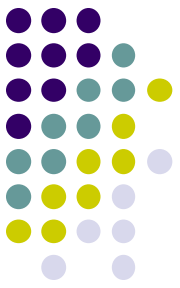
- Kmeny máte obarvené, nemusíte je barvit. Sklíčka po prohlédnutí nevyhazujte, nechte je pro další skupiny.
- Máte kmeny K, L, M, N, P. Jeden z nich není G – kok: který to je?

Úkol 2: Kultivace

- Popište kolonie gramnegativních koků na různých půdách, a hlavně si všimněte, jestli tam vůbec rostou.
- „chudý“ KA, „bohatý“ KA a čokoládový agar

Úkoly 3: Základní biochemické testy

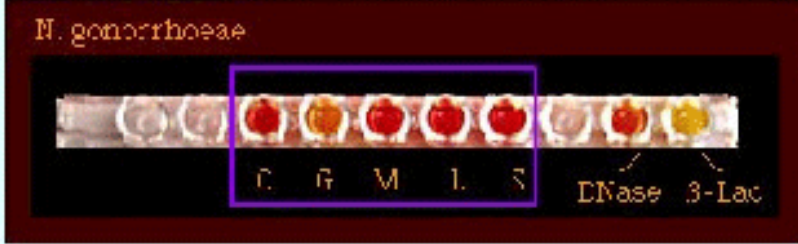
- Rychlé testy s diagnostickými proužky velmi usnadňují diagnostiku
- Neisserie jsou oxidáza pozitivní, moraxely také, ale mohou mít opožděnou reakci (3a)
- Moraxely se poznají podle pozitivního INAC testu (3b)
- U INAC testu se postupuje jako u oxidázy, ale proužek je nutno zvlhčit a je nutno pět minut počkat. Zbarvení je modrozelené.

Úkol 4 – druhové určení neisserií

- K druhovému určení neisserií se používají biochemické testy, u nás zpravidla NEISSERIAtest
- Poměrně málo biochemicky aktivní jsou obě patogenní neisserie: **g**onokok štěpí jen **g**lukózu, **m**eningokok jen glukózu a **m**altózu.

<i>Neisseria meningitidis</i>	<i>Neisseria gonorrhoeae</i>
Glucose and Maltose are oxidized to acids.	Only Glucose is oxidized to acid.
<i>N. meningitidis</i> C G M L S DNase β Lac	<i>N. gonorrhoeae</i> C G M L S DNase β Lac
Yol! Glucose and M altose for MC .	G lucose only for GC .

NEISSERIA 4H

CONT. NEG.	GLU +	MAL +	FRU -	SAC -	ONPG -	TRI -	PS 24h
GGT +	NO ₃ -	NO ₂ (1)	NO ₂ + (2)	1395			

Praktické poznámky k Neisseriatestu

- **První důlek (řádek H) je negativní kontrola,** takže se nepočítá do součtu!
- U tří kmenů si jen ověřujete to, co vyplynulo již z předchozích testů. Čtvrtý kmen je ústní neisserie, kterou Neisseriatestem určíte druhově.

Úkol 5 – testy antibiotické citlivosti

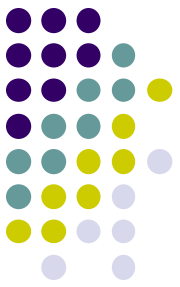

- Antibiotická citlivost se u patogenních neisserií určuje na půdách, na kterých jsou schopny růst, tj. nikoli na MH agaru
- Lékem volby u **meningokoka** je stále klasický **penicilin**. Ten se osvědčuje i u gonokoka. Nicméně rezistence nejsou vyloučeny! Další možností jsou **makrolidy**, **chinolony** či **ceftriaxon**.

Tabulka zón citlivosti – MEN

Antibiotikum	Zkratka	Referenční zóna
Penicilin (základ. penicilin)	P	28 mm
Chloramfenikol	C	18 mm
Azithromycin (makrolid)	AZM	12 mm
Doxycyklin (tetracyklin)	DO	19 mm
Ampicilin (aminopenicilin)	AMP	29 mm
Ko-trimoxazol (směs)	SXT	16 mm

Úkol 6 – antigenní analýza

- Prohlédněte si na bočním stole umístěnou soupravu na aglutinaci mozkomíšního moku a zapište, které patogeny je schopna zachytit. U meningokoků si povšimněte, které seroskupiny odhalí.

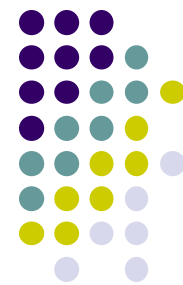
www.baxter-ecommerce.com

Foto O. Z.

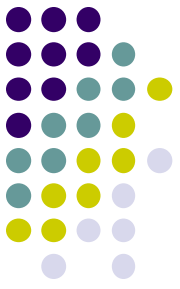
Antigeny detekované při antigenní analýze likvoru

- *Neisseria meningitidis* A
  - *Neisseria meningitidis* B
  - *Neisseria meningitidis* C
  - *N. meningitidis* Y/W135
  - *Haemophilus influenzae* b
  - *Streptococcus pneumoniae*
  - *Streptococcus agalactiae*
- teenageři, batolata**
- batolata (dříve)**
- senioři**
- novorozenci**

Zeleně vždy uvedena věková skupina, u které je daná infekce nejtypičtější

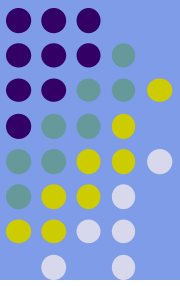
Úkol 7: Diagnostika bordetel, brucel, legionel a francisel

- K jejich diagnostice se používají speciální půdy nebo nepřímá diagnostika (průkaz protilátek)
- Různorodé úkoly 7a až 7d jsou věnovány každý jednomu z rodů.

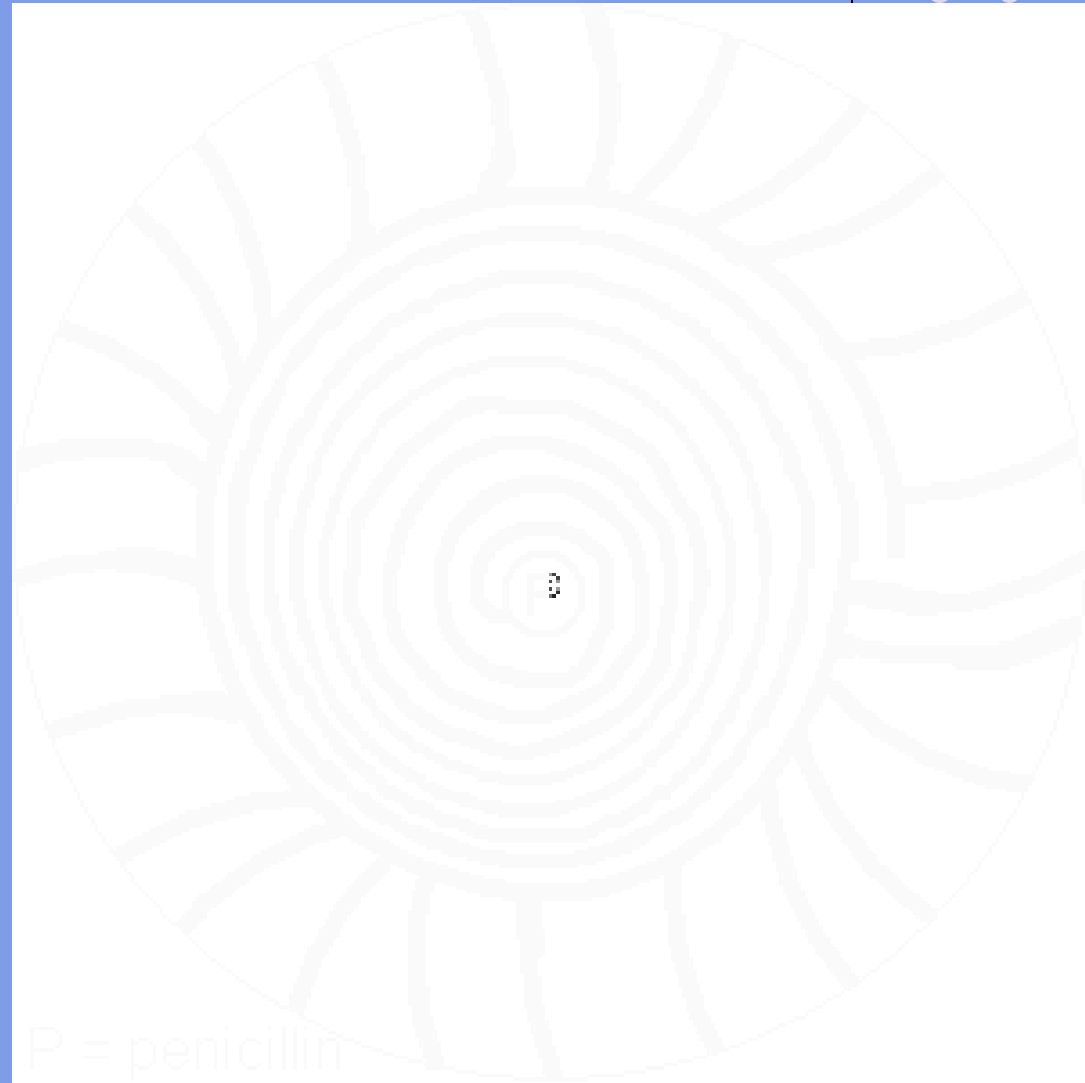

7a – Postup očkování na BG agar

Tento zvláštní způsob se používá proto, že zkušenost ukázala, že zvyšuje záchyt bordetel.

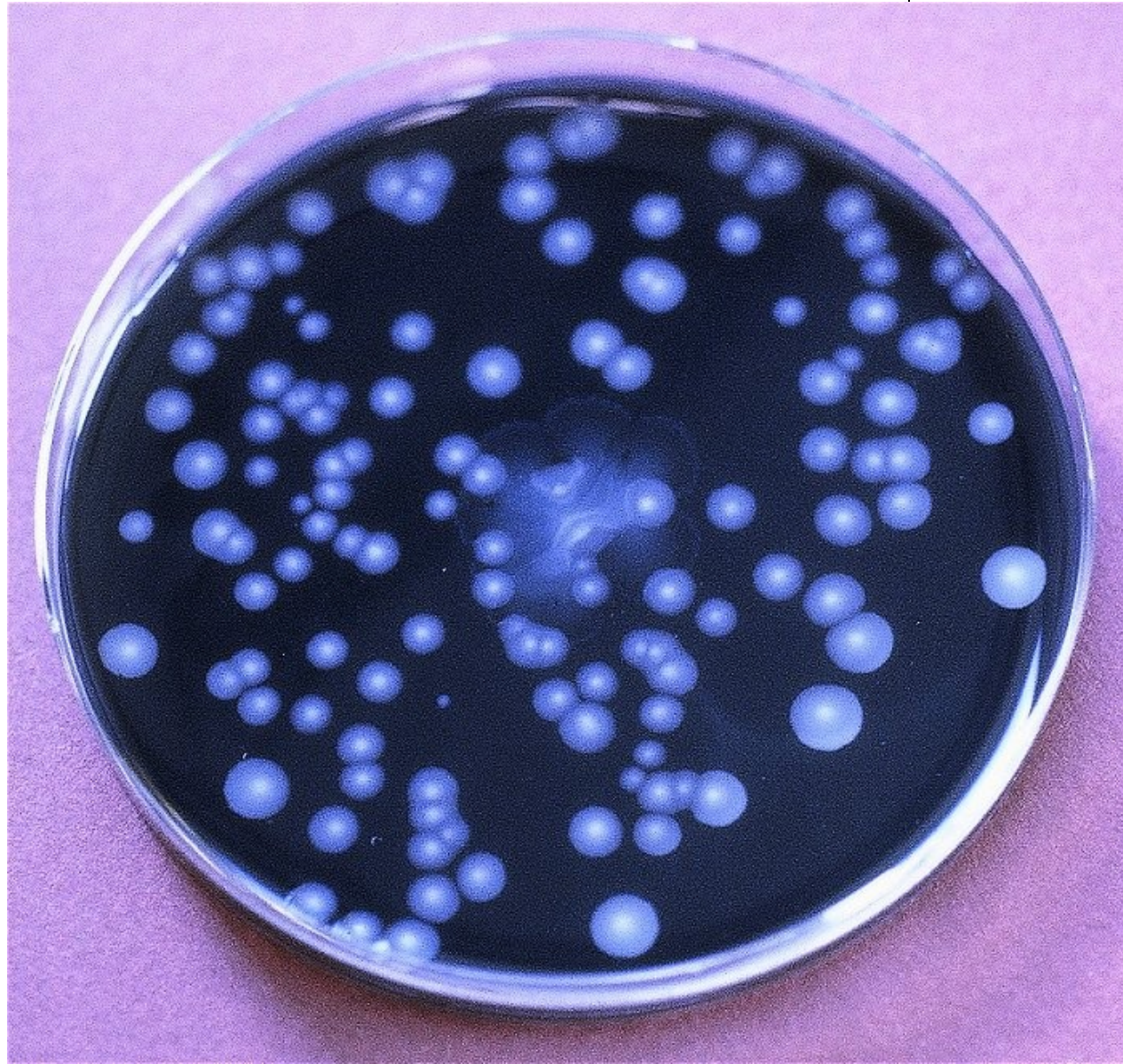
- 1) Naočkování středového pole do kapky penicilinu
- 2) Spirála směrem k okraji
- 3) Radiální paprsky

7b – BCYE agar pro legionelly

**Buffered
Charcoal
Yeast
Extract**

7c Diagnostika rodu *Francisella*:

Odečítání titru

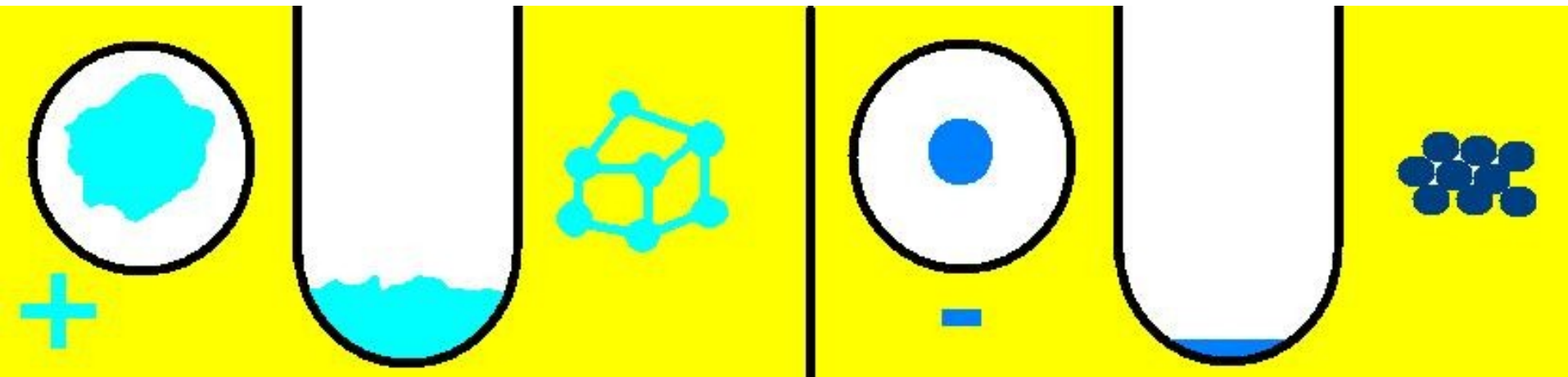
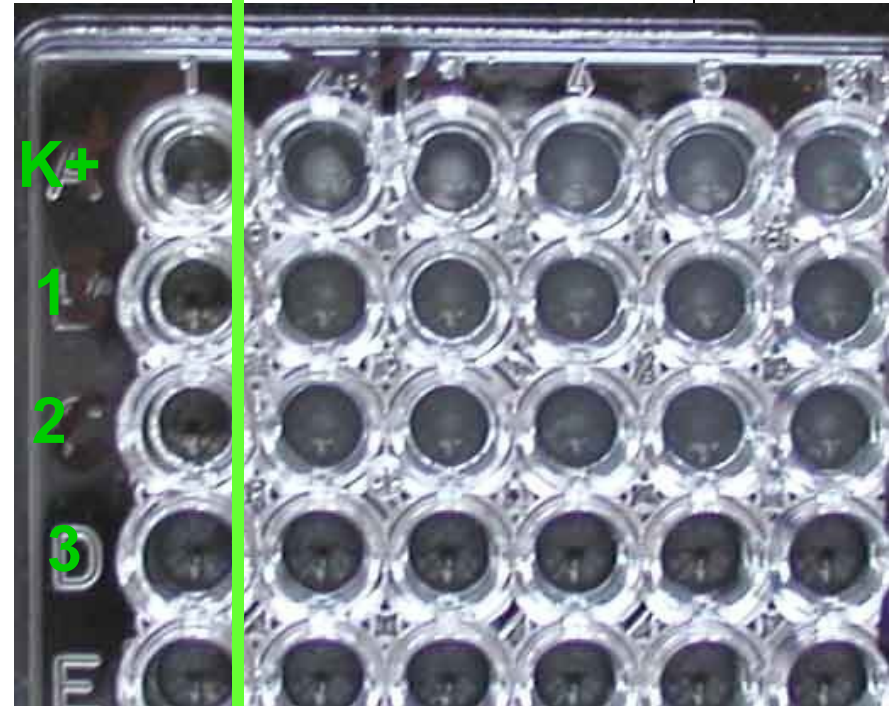

1:10 1:20 atd.

- Spočítá se titr, tedy nejvyšší ředění s pozitivní reakcí

Jakýkoli titr (tj. všechny případy, kde je *nějaký* titr) považujte za pozitivní!

www.medmicro.info

7d Vzpomínka na Brucelly

